

ບັນດາ 1

၁၂၅

ความเป็นมาและความสำคัญของปัจจัยทาง

ประเทศไทยเราต้องได้รับการส่วนใหญ่ของประเทศไทยประกอบอาชีพเกษตรกรรม
มาตั้งแต่บรรพบุรุษ โดยผลผลิตของเกษตรกรรมที่คนไทยนำมาริโ哥คเป็นอาหารหลัก คือ ข้าว
ข้าวจึงเป็นพืชที่คนไทยทั่วทุกห้องถ้ันปลูกเป็นพืชหลัก จนคนไทยทั้งประเทศเรียก
การปลูกข้าวว่า “การทำนา” ผลผลิตจากการทำนาของคนไทยออกจำหน่ายบริโภคในประเทศ
แล้ว ยังสามารถส่งเป็นสินค้าออกขายต่างประเทศ นำรายได้เข้าสู่ประเทศไทยอย่างมหาศาลมา
ตลอด การทำนาจึงเป็นวิถีชีวิตของคนไทยที่ปลูกฝังจากบรรพบุรุษถ่ายทอดสู่ลูกหลานไทย
ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย ข้าวจึงเป็นผลผลิตของชาวนาที่คนไทยภาคภูมิใจมากันทุกวันนี้

การทํานาไปลูกข้าวในบางพื้นที่เป็นการทำแบบเขตดินปูกระทาน มีแม่น้ำชลประทานไหลผ่านซึ่งก็มีเพียงชั้นวนน้อยเท่านั้น แต่ส่วนมากพื้นที่เขตทํานาของชาวอีสานเป็นการทำแบบเกณฑ์ธรรมชาติ คือ อาศัยน้ำฝนเป็นปัจจัยหลักในการผลิต (ประสมสุข ฤทธิเดช. 2537 : 4) ดังนั้นการที่จะพัฒนาพื้นที่ที่ทำเกณฑ์ธรรมชาติ นำมาพัฒนาเป็นเกณฑ์แบบชลประทานยังเป็นปัญหาของประเทศไทยต่อคุณ เพราะจะบีบประมาณของรัฐในการสนับสนุนที่จะพัฒนาพื้นที่ภาคอีสานทั้งหมดให้มีคุณลักษณะดีและสามารถใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น จึงทำให้ประเทศไทยที่เป็นเกณฑ์ธรรมชาติภาคอีสานประสบปัญหาเกี่ยวกับการทํานาแบบธรรมชาติอาชัยน้ำฝนเป็นปัจจัยหลักในการผลิตลดลงมา

ปัญหาที่เกิดจากการทำงานแบบธรรมชาติของชาวอีสานประสบพบว่า มีปัญหาด้านภัยธรรมชาติ ฝนแห้ง ฝนไม่ตกตามฤดูกาล หรือบางปีฝนตกมากเกินไปทำให้เกิดน้ำท่วมข้าวกล้าในนาเสียหาย ผลผลิตได้น้อยไม่พอเพียงกับการบริโภคในครอบครัว นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการเพิ่มขึ้นของประชากร ซึ่งมีจำนวนถึง 18,884,200 คน คิดเป็น 1 ใน 3 ของประชากรทั้งประเทศ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 90 ทำให้พื้นที่ในการทำการเกษตรกรรมไม่พอเพียงกับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น (เกรียงศักดิ์ เจียวยิ่ง และวิทยุชั้นเรียน พ.ศ. 2526 : 26 – 28)

จุดมุ่งหมายการทำงานปลูกข้าวของชาวอีสานในอดีตทำเพื่อยังชีพ เพื่อเลี้ยงตนเอง มีเครื่องมือที่ใช้ในการทำงานปลูกข้าวแบบง่าย คือ ขอบ เสียม คาด ไถ อาศัยแรงงานจากสัตว์ แต่ต่อมาการทำงานปลูกข้าวได้พัฒนาการทำโดยใช้อุปกรณ์เครื่องจักรกลมนาแทนแรงงานสัตว์ ใช้รถแทรกเตอร์ รถไถเดินตาม รถใช้จ้างเพื่อการเกษตร (รถอีแต่น) ปุ๋ยเคมี ยาปรับปรุงศรีษะพืช ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง แต่ผลผลิตที่ได้ไม่มาก จึงทำให้ประชากรส่วนหนึ่งของภาคอีสานอพยพย้ายถิ่นไปหาแหล่งที่ทำกินใหม่โดยไปรับจ้างขายแรงงาน แต่ก็มีประชากรที่ทำงานปลูกข้าวได้ต่อสู้กับภัยแล้ง น้ำท่วม พื้นที่ทำการกรรมมีน้อยในพื้นที่ฝนแล้ง น้ำท่วม กีดโกรบนาด ศัตรูพืชกัดทำลายต้นข้าวโดยใช้คิดความเชื่อวัฒนธรรมเฉพาะท้องถิ่นของคนเองต่อสู้กับภัยแล้ง โกรบนาดที่ปฏิบัติสืบทอดกันต่อมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเรียกวันว่า ประเพณีชีต 12 คง 14 ของชาวอีสาน (จากรัฐธรรมนูญวัตร. 2530 : 15)

ประเพณีชีต 12 คง 14 ของชาวอีสาน ที่ปรากฏเกี่ยวกับเดือน 12 เดือน คือ ประเพณีเดือนเจียง (เดือนอ้าย) ประเพณีนิมนต์พระสงฆ์เข้ากรรม เดือนยี่ทำบุญคุณด้านเดือนสามบุญข้าวจี่ เดือนสี่ทำบุญพระเวส เดือนห้าทำบุญสงกรานต์ เดือนหกทำบุญบั้งไฟ เดือนเจ็ดบุญข้าจะะ เดือนแปดบุญเข้าพรรษา เดือนเก้าบุญข้าวประจำเดือน เดือนสิบบุญข้าวสาอก เดือนสิบเอ็ดออกพรรษา เดือนสิบสองบุญกรุน ส่วนที่ปรากฏเกี่ยวกับพิธีกรรมการทำงานปลูกข้าวนี้รายละเอียด ดังนี้ (จากรัฐธรรมนูญวัตร. 2530 : 98 – 101)

พิธีกรรมความเชื่อวัฒนธรรมข้าวอีสานที่ปรากฏจากชีต 12 เดือนมีอยู่สามช่วงระยะเวลาคือ พิธีกรรมก่อนการผลิต พิธีกรรมระหว่างการผลิตและพิธีกรรมหลังเก็บเกี่ยวการผลิต (ปราณี วงศ์เทศ. 2530 : 225 – 226) พิธีกรรมก่อนการผลิต ประกอบด้วยพิธีบูชาผีตาแยก ผีพะยอม ผีประจำแดน ผีประจำบ้านเมือง คือทำบุญบั้งไฟ และบุญข้าจะะ ทำเพื่อขอฝนให้ฝนตกตามฤดูกาลและให้ผีด้วยกราบตักเข้าในแปลงนาให้เจริญเติบโต เมื่อข้าวในนาเจริญงอกงาม ต่อมาก็ทำพิธีบูญข้าวสาอกในเดือน 10 เพื่อบอกถาว่า “เทพธิดาแห่งข้าว” ซึ่งก็คือ

แม่โพสพให้ปกป้องรักษาข้าวในแปลงนาไม่ให้หัตถรุขีชนทำลายดันข้าวให้ได้ผลผลิตมาก และเพื่อบูชาผู้บรรพบุรุษในครอบครัวของเกษตรกรด้วยเมื่อถึงเวลาได้เก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว เกษตรกรชาวอีสานได้ทำพิธีสูชวัญข้าว บุญกุ้มข้าวใหญ่ บุญคุณล้านและเดี้ยงผีตาแฉก เพื่อแสดงความกตัญญูต่อข้าวและพิทักษ์คุ้มครองข้าวก้าวล้านนา (สาร สาระทัศนานันท์ 2525 : 30)

จากพิธีกรรมอีด 12 คง 14 ของชาวอีสานในส่วนพิธีกรรมเกี่ยวกับการทำเกษตรกรรม ทำนาปลูกข้าว พบว่าทำเพื่อความเป็นสวัสดิมิงคลในการประกอบอาชีพและทำเพื่อบูชา ผู้บรรพบุรุษตามหลักพุทธศาสนา แต่ปราชี วงศ์เทศ (2530 : 222) ได้อธิบายองค์ประกอบ พิธีกรรมที่เกิดจากอาชีพเกษตรกรรมว่า มีอยู่ 3 ประการ คือ ทำบุญตามประเพณีพุทธศาสนา กินเลี้ยงและสนุกสนานรื่นเริง ในส่วนการสนุกสนานรื่นเริงของชาวอีสาน พบในพิธีขอฝน จากพญาณเณ ที่มีการกล่าวคำเชิญและฟ้อนรำประกอบการแห่น้ำไฟ แต่ภาคกลางจะมีการรำ เกี่ยวข้าวในขณะเก็บเกี่ยวข้าว หรือบางท้องถิ่นมีการรำสงฟ่าง (รำนาข้าว) เลียนแบบทำทาง การนวดข้าวทำให้ผู้เกี่ยวข้าว ผู้นวดข้าวได้รับความสนุกสนานรื่นเริง

**การปฏิบัติพิธีกรรมทำนาปลูกข้าวจากอีด 12 เดือนของคนอีสานนั้น ที่จังหวัด
มหาสารคามมีพิธีกรรมทำนาปลูกข้าวเข่นที่กล่าวมา เพราะคนอีสานมีความเคารพต่ออำนาจ
เหนือธรรมชาติ เทพ ผี วิญญาณและพุทธศาสนา ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญจากอันดงเหนือ
ธรรมชาตินามาเป็นกฎสังคมควบคุมความประพฤติคุณในสังคมให้เกรงกลัวต่อการทำพิธีกรรม
ประเพณี ทำให้สังคมมีความสามัคคี เกิดความสงบสุข**

ปัจจุบันสังคมของคนอีสานเปลี่ยนไป วิถีชีวิตของคนอีสานก็เปลี่ยนแปลงไปในทาง ลบตามสังคม ผู้คนต่างแแห่งแห่งกันและกัน ไม่ใช่เป็นของคนเอง เกษตรกรบางคนมีหนี้สินเพิ่ม มากขึ้น เพราะค่านิยมการบริโภคเพิ่มมากขึ้น บางคนซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า ซื้อรถจักรยานยนต์ แทนการใช้จักรยานขับขี่ไปทำงาน เยาวชนขาดการเอาใจใส่จากผู้ปกครอง เพราะพ่อแม่ตูนเอง อดยับข่ายดื่นไปประกอบอาชีพที่อื่น ก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามนาในชุมชนอย่างมากนanya เห็นได้จากเยาวชนรุ่นใหม่ไม่สนใจที่จะศึกษาอาชีพการทำนาของพ่อแม่ ญี่ป่า ตายาย กลับ มองว่าการทำพิธีกรรมประเพณีเกี่ยวกับข้าวเป็นเรื่องถ่ำสมัย งมงายไร้การพัฒนาทั้งๆ ที่อาชีพ ทำนาเป็นอาชีพหลักที่สร้างความเป็นปีกแผ่นให้กับประเทศไทยโดยตลอดและวัฒนธรรม ประเพณีเหล่านี้ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง

จากที่ผู้วิจัยได้พับเห็นเยาวชนในเขตพื้นที่โรงเรียนบ้านแวงเหลาแก่น้อย อำเภอ
วาปีปุทุม จังหวัดมหาสารคาม มีความตระหนักและสนใจการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี
เกี่ยวกับข้าวของคนอีสาน มีการสืบทอดและดำรงอยู่พัฒนาต่อไป ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2544
ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2545 มีการจัดตั้งกลุ่มเด็กเยาวชนผู้รักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้จัดทำ
โครงการพื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีข้าวของคนอีสานสู่เด็กและเยาวชน โดยมีการจัดกิจกรรม¹
ให้อยู่ในรูปศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสาน จากการศึกประเพณีชีต 12 คง 14
ได้ดัดแปลงเป็นท่ารำแบบศิลปะพื้นบ้านอีสาน เช่น การรำนาวดี้ รำแซ่บ รำแซ่บไฟ รำแซ่บสวิง²
รำแซ่บไช่่มดแดง รำลงแขกเกี่ยวข้าวและรำชำะ

จากการศึกษารายละเอียดและวัตถุประสงค์ของโครงการทำให้ทราบว่า โครงการนี้มี
ประโยชน์ต่อกลุ่มเด็กและเยาวชนอย่างมาก ในส่วนของเด็กซึ่งเป็นกลุ่มนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่
ในโรงเรียนบ้านแวงเหลาแก่น้อยได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนในด้านศิลปะการแสดง
นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงเกิดความรู้ ทักษะ ความชำนาญ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียน
การสอน โดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ (Child center) นอกจากนี้ยังเป็นโครงการที่จะสร้าง
ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนก่อให้เกิดความร่วมมือกับบุคลากร ผู้ปกครองและ
บุคคลในชุมชนให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถาบันการศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

เยาวชนซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติในปัจจุบัน ถือว่าเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของ
รัฐบาลในการจัดระเบียบสังคม โครงการพื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีข้าวของคนอีสานสู่เด็กและ
เยาวชน จึงเป็นโครงการหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาทางสังคม เมื่อเยาวชนมีความรู้ มีทัศนคติที่ดี
ต่อขนบธรรมเนียมประเพณี และได้รับการปลูกฝังค่านิยมในเรื่องเหล่านี้ ผู้วิจัยคิดว่าจะทำ
ให้เขาเป็นคนดี รักและห่วงแห่งแผ่นดินท่องถิ่นของตนเอง เกิดความรักความเชื่อใจกัน
ระหว่างกลุ่มเยาวชนและชุมชนเมือง คนในชุมชนมีความรักและสามัคคีกันก็จะนำผลสู่ชุมชน
ให้เข้มแข็ง สังคมสงบสุข

โครงการพื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีข้าวของคนอีสานสู่เด็กและเยาวชน ยังเป็นโครงการ
ที่จะขยายเครือข่าย เผยแพร่ประชาสัมพันธ์สู่สาธารณะเพื่อให้กิจกรรมของกลุ่มได้ขยายผล
ให้เป็นที่ยอมรับในรูปแบบของการแสดงศิลปะ โดยใช้สื่อประเภททางไปรษณีย์ ซึ่งเป็นอุปกรณ์
คนตระหง่านของคนอีสาน โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้แสดงออกในเรื่องท่ารำต่าง ๆ ตามที่วิทยากร
นำเสนอและอิกส่วนหนึ่งจะได้ฝึกซ้อมการเล่นเครื่องดนตรีแต่ละชิ้น เช่น โปงลาง กีบ แคน
ไหว้ กลอง ไห

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการพื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีข้าวของคนอีสานสู่เด็กและเยาวชน ว่าจะประสบผลสำเร็จและสามารถดำเนินการได้ดี หรืออาจมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของโครงการเพื่อให้เห็นผลการปฏิบัติการพื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีข้าวที่ชัดเจนและสามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในการดำเนินโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินโครงการพื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีข้าวของคนอีสานสู่เด็กและเยาวชน ที่ดำเนินโครงการในพื้นที่โรงเรียนบ้านແวงเหล่ากำน้อย อําเภอวายปŹทุม จังหวัดมหาสารคาม ในด้านดังต่อไปนี้

1. ด้านบริบทและสภาพแวดล้อมทั่วไป เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การประชาสัมพันธ์โครงการ
2. ด้านปัจจัยนำเข้าเกี่ยวกับงบประมาณบุคลากร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์
3. ด้านกระบวนการ เกี่ยวกับวิธีการจัดกิจกรรมความเห็นชอบงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ
4. ด้านผลผลิตเกี่ยวกับความรู้ ทัศนคติและทักษะปฏิบัติ

สมมติฐานของการวิจัย

โครงการพื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีข้าวของคนอีสานสู่เด็กและเยาวชนนี้ทั้งหมด มีความรู้และนิทัศน์ทางการแสดงที่เกี่ยวกับเรื่องวัฒนธรรมประเพณี เกี่ยวกับข้าวของคนอีสานเพิ่มขึ้น

ปัญหาที่ต้องการทราบจากการวิจัย

1. บริบทและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับโครงการพื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีข้าวของคนอีสานสู่เด็กและเยาวชนบ้านແวงเหล่าและบ้านกำน้อยเป็นอย่างไร
2. ปัจจัยนำเข้าที่เกี่ยวกับโครงการพื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีข้าวของคนอีสานสู่เด็กและเยาวชนบ้านແวงเหล่าและบ้านกำน้อยเป็นอย่างไร

3. วิธีการในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการพื้นฟูผืนดินประเพณีข้าวของคนอีสานสู่เด็กและเยาวชนบ้านแวงเหล่าและบ้านเก่า�้อยอย่างไร
4. ผลที่เกิดจากการปฏิบัติตามโครงการที่เกี่ยวข้องกับโครงการพื้นฟูผืนดินธรรมประเพณีข้าวของคนอีสานสู่เด็กและเยาวชนบ้านแวงเหล่าและบ้านเก่า�้อย ในด้านต่อไปนี้
 - 4.1. ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี
 - 4.2. ทักษะดิจิทัลกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีต่อวัฒนธรรมประเพณีข้าวของชาวอีสาน
 - 4.3. ผลการปฏิบัติตามกิจกรรมของโครงการ

ขอบเขตของการศึกษา

-
1. พื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนบ้านแวงเหล่าเก่าน้อย หมู่บ้านแวงเหล่าและหมู่บ้านเก่า�้อย ตำบลแคน อําเภอว้าปีปุทุม จังหวัดมหาสารคาม
2. ประชากรที่ศึกษา คือ กลุ่มนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการระหว่างเดือนมีนาคม - เมษายน พ.ศ. 2545 จำนวน 218 คนภักดีมหาสารคาม
3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบไปด้วย

- Rajabhat Riamasarakham University*
- 3.1 ตัวแปรอิสระ กลุ่มนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ จำแนกตามตำแหน่งค่าคงที่ในโครงการนี้
- 3.1.1 สภาพแวดล้อมทางธรรมาภิ
 - 3.1.2 ประชาชนในหมู่บ้าน
 - 3.1.3 ประธานและคณะกรรมการผู้ประสานงานโครงการ
 - 3.1.4 สมัชกของโครงการ
 - 3.1.5 คณะกรรมการที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ
 - 3.1.6 คณะวิทยากร
 - 3.1.7 คณะกรรมการองค์การแพลนประเทศไทย
 - 3.1.8 คณะกรรมการสนับสนุนโครงการ
 - 3.1.9 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนบ้านแวงเหล่าเก่าน้อย
- 3.2. ตัวแปรตาม คือผลการดำเนินการตามโครงการพื้นฟูผืนดินธรรมประเพณีข้าวของคนอีสานสู่เด็กและเยาวชน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โครงการพื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีข้าวของคนอีสาน นายถึง โครงการ โรงเรียนบ้านแวงเหลาแก่น้อย ตำบลแคน อีกาวาปีปุ่ม จังหวัดมหาสารคาม ได้จัดทำขึ้นเป็นโครงการเสนอต่อองค์การแพลนแห่งประเทศไทย โดยนำเสนอประเพณีเกี่ยวกับข้าวมาดัดแปลง เป็นท่ารำแบบศิลปะพื้นบ้านอีสาน ใช้วงค์ตระโปงทางประกอบ มีท่ารำเชิงน้ำไฟ ท่ารำนาค ข้าว ท่ารำแซ่บไก่เนย ท่ารำเกี๊ยวข้าว และท่ารำชาชะ (กลุ่มเด็กเยาวชนรักษ์วัฒนธรรม 2544 : 3)
2. เด็ก นายถึง นักเรียน โรงเรียนบ้านแวงเหลาแก่น้อย ได้คัดเลือกเข้าร่วม กิจกรรมการแสดงท่ารำจากโครงการพื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีข้าวสู่เด็กและเยาวชน
3. เยาวชน หมายถึง หญิง – ชาย ที่มีอายุ 14 – 18 ปีขึ้นไป เป็นตัวแทนได้รับการคัดเลือก มาเป็นวิทยากรเข้าร่วมโครงการพื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีข้าวสู่เด็กและเยาวชนจากบ้านแวงเหลาและบ้านแก่น้อย
4. การประเมินโครงการหน่วยถึงกระบวนการในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ของการดำเนินการตามโครงการและพิจารณาตัวบ่งชี้ให้ทราบซึ่งๆเด่น หรือขาดด้อยของโครงการนั้นอย่างเป็นระบบ
5. การประเมิน โครงการตามรูปแบบของชีปโนเมล หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์ เพื่อเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจต่อทางเลือกสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ ซึ่งเป็นการประเมินอย่างเป็นระบบ ทำให้ทราบข้อบกพร่องของโครงการที่ควรปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาอย่างถูกต้อง โดยการประเมินจะต้องทำทั้ง 4 ด้าน คือ การประเมินริบทและสภาพแวดล้อม การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการดำเนินงาน และการประเมินผลผลิต
6. การประเมินริบทและสภาพแวดล้อมของโครงการ หมายถึง การประเมิน เกี่ยวกับสิ่งที่เป็นสำคัญในการช่วยกำหนดคุณภาพประสิทธิภาพของโครงการ เป็นสิ่งที่อยู่ภายนอก โครงการแต่มีผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการ ได้แก่ ความต้องการของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายที่จะรับบริการจากโครงการ จำนวนประชากร กระแสทิศทางของสังคมและการเมือง สภาพเศรษฐกิจและปัญหาของชุมชน ตลอดจนนโยบายของหน่วยงาน ระดับบุบบและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
7. การประเมินปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ นายถึง การประเมินทรัพยากรที่จำเป็น สำหรับการนำมาใช้ในการดำเนินโครงการ กำลังคนหรือบุคคลที่ต้องใช้งบประมาณหรือแหล่ง

เงินทุนสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ยานพาหนะที่ เห็นว่ามีและครุภัณฑ์การประเมินไว้ซึ่งข้อ
เมื่องดันจะช่วยในการพิจารณาตัดสินใจว่าโครงการนั้น ๆ มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ใน
ทางปฏิบัติที่จะทำให้วัตถุประสงค์ของโครงการบรรลุหรือไม่ และช่วยให้เกิดการวางแผน
การจัดกิจกรรมของโครงการ ได้อย่างเหมาะสม

8. การประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการ หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับ
วิธีการจัดกิจกรรมของโครงการ การนำปัจจัยเข้ามาใช้เหมาะสมมากน้อยเพียงไร กิจกรรมที่
ขัดขืนจะก่อให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ ประศรรคใด ๆ เกิดขึ้น เพื่อที่จะ
นำผลการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานให้รอดกุมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

9. การประเมินผลผลิตของโครงการ หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ²
และการปฏิบัติ จากการดำเนินโครงการว่าได้ผลมากน้อยเพียงไร เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของ
โครงการที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลผลิตจะมีการนำไปเปรียบเทียบ ตัดสินใจ
ปรับปรุงขยายโครงการ นำไปใช้ต่อเนื่องต่อไปหรือล้มเลิกโครงการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

Rajabhat Mahasarakham University

1. ผลที่ได้จากการวิจัยจะทำให้ทราบถึงปัจจัยของบริบทและสภาพแวดล้อมทั่วไป
ที่ส่งผลต่อการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ

2. ผลที่ได้จากการวิจัยจะทำให้ทราบถึงปัจจัยเบื้องต้นที่มีผลต่อการวางแผนการจัด
กิจกรรมของโครงการ

3. ผลที่ได้จากการวิจัยจะทำให้ทราบถึงวิธีการในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ

4. เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการดำเนินงานขยายเครือข่ายกิจกรรมของ
โครงการต่อไป

5. เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าวิจัย เรื่องวัฒนธรรมประเพณี
ข้าวของคนอีสานที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนอีสาน